

Tweede Kamer, 38e vergadering

Woensdag 18 december 2024

Aan de orde is het **debat** over **de artikel 100-brief over de verlenging van de Nederlandse force protection-bijdrage aan de NAVO-missie in Irak.**

Termijn inbreng

De voorzitter:

Aan de orde is de artikel 100-brief over de verlenging van de Nederlandse force protection-bijdrage aan de NAVO-missie in Irak. Dit betreft een plenaire afronding in één termijn. De behandeling van artikel 100-brieven heeft altijd een zeker ingetogen, om niet te zeggen plechtig karakter, omdat er het een en ander op het spel staat. Diverse sprekers zullen daaraan refereren. Een hartelijk woord van welkom aan de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie, alsmede een hartelijk woord van welkom aan de Commandant der Strijdkrachten. Alle sprekers hebben drie minuten spreektijd.

Ik geef graag als eerste het woord aan de heer Paternotte van de fractie van D66.

De heer Paternotte (D66):

Dank u wel, voorzitter. Veel dank ook aan de ministers, aan de teams van Defensie en Buitenlandse Zaken en aan de collega's voor het debat. Het allermeest natuurlijk dank aan de mannen en vrouwen die voor onze veiligheid ver weg werken op een plek waar autocratische grootmachten en radicale milities continu de stabiliteit en veiligheid bedreigen. Een artikel 100-brief verdient altijd een doorwrochte behandeling. Mijn fractie spreekt bij dezen steun uit voor de verlenging van de missie, omdat we een goede bijdrage kunnen leveren aan het bondgenootschap, maar evengoed omdat er een Nederlands belang is. Stabiliteit in Irak en het indammen van Islamitische Staat voorkomt dat terreurdreiging weer kan oplaaien. Aanwezigheid van de NAVO beperkt de kansen voor Iran en Rusland om invloed uit te breiden en om dood en verderf te zaaien en vluchtelingenstromen als wapen te gebruiken.

Duidelijk is wel dat wij en de Europese bondgenoten op dit moment dat werk enkel kunnen doen met grote Amerikaanse bijdragen. Het enige wat voorspelbaar is aan nog vier jaar Trump is dat het onvoorspelbaar wordt. In een instabiele regio met een machtsvacuüm in Syrië maakt dat de toekomst ongewis. Ik onderstreep dat alle scenario's klaar moeten liggen in het geval van escalatie. De ministeries hebben na de val van Kabul een speciaal team ingericht om die scenario's te bouwen en voor te bereiden. Wij hebben daar vertrouwen in.

Ik zeg er wel één ding bij, voorzitter. De PVV-fractie heeft in dit debat een hypotheek gelegd op onze bijdrage aan de strijd tegen terreur in het Midden-Oosten door te zeggen: dit is het dan wel. Daarmee sluit de grootste coalitiepartij vrijwel uit om nog een nieuwe bijdrage te leveren aan de NAVO-missie in Irak, ook als daartoe een beroep op ons wordt gedaan door bondgenoten. De boodschap is: ons niet bellen.

Naast de continue selfies van Wilders met Poetinvriend Viktor Orbán, het opstoken van een diplomatieke crisis door Wilders door alle Palestijnen naar Jordanië te verwijzen, is het effect nu weer ongetwijfeld dat er twijfel ontstaat over de vraag of op Nederland een beroep kan worden gedaan. Dat is slecht voor ons land. Ik vraag me af waarom de coalitiepartners dat zouden accepteren.

Voorzitter. Wij hebben vertrouwen in luitenant-generaal Schreurs en zijn mensen in Irak. Ik wens alle vrouwen en mannen die uitgezonden zijn of worden een veilige missie en een behouden thuiskomst. Hun familie en geliefden wens ik alle sterkte tijdens hun afwezigheid.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Ceder van de ChristenUnie.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Voorzitter, dank u wel. In de eerste termijn heeft mijn fractie al aangegeven dat wij kunnen instemmen met deze missie. We hebben een aantal vragen gesteld, juist ook ten aanzien van de

veiligheid en de geëscaleerde situatie, ook in Syrië en de gevolgen die dat heeft, ook voor Irak in het algemeen, maar ook voor onze troepen.

Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording.

Voorzitter. Wij kijken uit naar een dag dat we ook weg kunnen, maar wel op een manier dat wij een stabiele situatie hebben kunnen achterlaten en daar mede aan hebben kunnen bijdragen.

Voorzitter. Zo'n debat is altijd zwaar, gezien de verantwoordelijkheid die wij als parlementariërs dragen voor het uitzenden. Wij wensen onze militairen zegen en een behouden reis toe. Ik wil vooral ook extra stilstaan bij zij die thuis achterblijven. Dat is ook vaak spannend. Dus ook vanuit hier willen wij namens onze fractie onze dank en onze steun uitspreken, juist aan zij die thuisblijven. Dank u wel en Gods zegen.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Nordkamp, GroenLinks-Partij van de Arbeid.

De heer Nordkamp (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Afgelopen weekend had ik het voorrecht om de Nederlandse mannen en vrouwen die deelnemen aan deze NAVO-missie te mogen bezoeken in Irak. Ik was erg onder de indruk van de betrokkenheid van onze mensen aldaar, evenals van het brede karakter van de Nederlandse bijdrage in Irak. Door de inzet voor het versterken van de veiligheid en het vergroten van de stabiliteit dragen zij bij aan het ontwikkelingsperspectief van het land. Dit sluit aan bij onze visie op duurzame vrede en veiligheid. Daarom steunt GroenLinks-Partij van de Arbeid de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-missie in Irak.

Dank u wel.

De voorzitter:

De heer Stoffer van de Staatkundig Gereformeerde Partij.

De heer Stoffer (SGP):

Voorzitter, dank. In een woelige wereld en een onrustig Midden-Oosten draagt Nederland een steentje bij aan stabiliteit. Dat steunt de SGP nadrukkelijk. We kijken terug op een debat met de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie. Daarin heb ikzelf stilgestaan bij het mandaat, de gewenstheid, de verwachtingen, onze capaciteit en de risico's. De artikel 100-brief en de beantwoording van beide ministers waren wat ons betreft overtuigend en voldoende. We zijn gerustgesteld door de beantwoording van de ministers en steunen de verlenging van de NAVO-missie in Irak.

Ik zou de mannen en vrouwen van Defensie succes willen wensen op deze missie. We wensen ze een goede missie toe, maar bovenal Gods zegen, wijsheid en bescherming. We denken ook aan het thuisfront van de militairen, dat meeleeft en afwacht en het misschien soms net zo zwaar heeft.

Voorzitter. Juist in deze donkere tijd is er ook het kerstfeest. Dat mogen we volgende week vieren. We vieren de geboorte van de Here Jezus Christus. Ik heb afgelopen zondag, maar ook deze week, een paar keer het vijfde vers van Jesaja 9 gelezen, waarin gesproken wordt over Jezus als Vrededorst. We wensen iedereen toe dat ze hem leren kennen. Ik wil ook alle mannen en vrouwen van Defensie gezegende kerstdagen toewensen, en uiteraard alle goeds voor 2025.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Pool van de fractie van de PVV.

De heer Pool (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Ook de PVV heeft afgelopen weekend met eigen ogen kunnen zien wat voor mooi werk onze militairen van de Force Protection leveren aan de veiligheid van adviseurs daar. Ze doen dat uitermate professioneel. Het is echt goed om de uiterst goede kwaliteit van onze militairen te zien. Dat zal niemand verbazen. De PVV is dan ook voor de verlenging van deze bijdrage, met als hoofdargument dat wij het belangrijk vinden dat we die inzet gelijktrekken met de inzet van de andere Nederlanders die daar verschillende missies draaien. Samen uit, samen thuis, zei ik ook in het debat van vanochtend. Wat ons betreft is het dan ook wel goed geweest,

want als we dit hebben gedaan, zijn er ook andere landen die onze bijdrage kunnen overnemen. Er ligt op dit moment ook helemaal geen vraag aan Nederland om een verlenging, dus dat lijkt ons geen enkel probleem.

Voorzitter. Ik ben erg blij met de toezegging van de minister van Defensie dat hij het kleine probleem gaat oplossen dat nog speelt met het declareren van de kosten. Militairen moeten soms iets voorschieten. Dat was nog niet helemaal geregeld, maar deze minister gaat daar druk op zetten. Daar dank ik hem hartelijk voor.

Voorzitter. Als allerlaatste natuurlijk een warm woord voor onze militairen die nu in Irak dienen of die daar straks zullen gaan dienen. Wij wensen iedereen namens de PVV een behouden thuisreis.

Dank u wel.

De heer **Nordkamp** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb nog een verhelderende vraag aan de heer Pool. Hij zei vanochtend dat het eigenlijk niet de bedoeling is dat onze krijgsmacht zich leent voor dit soort sociaal werk. We zijn dit weekend beiden op werkbezoek gegaan. Ik was benieuwd wat de heer Pool heeft gezien dat ik niet heb gezien, op basis waarvan hij stelt dat de bijdrage van Nederland aan deze missie meer lijkt op sociaal werk. Zou u dat kunnen verhelderen voor mij?

De heer **Pool** (PVV):

Zeker. Dat doe ik graag. De opmerking die ik in het debat maakte, was vrij breed. De PVV kijkt naar onze krijgsmacht als een krijgsmacht die bestaat uit militairen die op de eerste plaats moeten kunnen vechten. Daarom steunden wij in 2014 de strijd tegen het kalifaat, wat gewoon een gevechtsmissie was. Maar wat we vervolgens hebben gezien, is dat de missies in Irak voornamelijk opbouwmissies werden. Dat is dus breder dan alleen force protection. De NAVO-missie in Irak is natuurlijk ook een adviesmissie, voor het geven van advies aan de Irakese overheid. Nou, dat gaat iets minder in op het gevechtsaspect en iets meer op stabiliteit, hulp, opbouw et cetera. Dat vindt de PVV toch iets minder een taak van de krijgsmacht. Wij vinden dat onze militairen militairen zijn en geen sociale hulpverleners.

De heer **Nordkamp** (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij zei de minister vanochtend dat we daar weliswaar niet actief aan het meevechten zijn, maar dat het voor onze mensen, voor onze krijgsmacht, wel heel leerzaam is om daar te zijn. De mannen en vrouwen gaan op uitzending. Daar leren ze zelf van, en daar werken ze in andere omstandigheden dan hier. Hoe kijkt u dan naar het belang van dergelijke missies voor het lerend vermogen van de krijgsmacht? Daardoor wordt de krijgsmacht misschien juist zelf sterker voor het geval dat — laten we hopen dat het niet snel nodig zal zijn — zij wel wat meer in de actiestand moeten. Hoe kijkt de heer Pool daartegen aan?

De heer **Pool** (PVV):

Dat is natuurlijk een uitstekend punt. Onze militairen leren daar wat. Dat is helemaal waar. Die kennis en expertise — of het nou over ons helikopterdetachement gaat, over de Force Protection of over het bevel dat we over de missie voeren — nemen we mee naar huis. En dat is ook nodig, want we staan hier thuis natuurlijk voor de uitdaging om onze krijgsmacht weer gereed te stellen, ook voor de andere taken die we belangrijk vinden. Daarom vinden we het belangrijk dat uiteindelijk ook weer gewoon wordt gezegd: jongens, we ronden het hier af, we gaan weer naar Nederland. Want hier ligt echt nog genoeg werk op de plank.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Kahraman, Nieuw Sociaal Contract.

De heer **Kahraman** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Dat we trots zijn op de mannen en vrouwen van onze krijgsmacht kunnen we niet vaak genoeg benadrukken. Het is belangrijk om deze trots en waardering door te geven aan de samenleving. Erkenning en waardering zijn immers hard nodig voor de mensen die zich dag en nacht inzetten voor onze veiligheid en die van anderen, wereldwijd.

Hun professionaliteit, ook bij hun inzet voor de NAVO-missie in Irak, wordt internationaal geroemd. Afgelopen weekend was ik met de commissie voor Defensie op bezoek in Irak en heb ik met eigen ogen kunnen zien hoe waardevol het werk is dat onze uitgezonden mannen en vrouwen daar

verrichten. Zij benadrukken zelf het belang van een verlenging van deze missie. Ook militairen uit andere landen spraken hun waardering uit voor de professionaliteit van onze militairen.

Voorzitter. We kunnen oprecht trots zijn op onze mannen en vrouwen. Nieuw Sociaal Contract steunt de verlenging van deze missie en wenst onze militairen veel succes met hun belangrijke werk.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Dassen, die naar ik heb begrepen niet heeft deelgenomen aan de eerste termijn vanochtend. Maar ik weet zeker dat u hem allemaal toestemming geeft om toch het woord tot ons allen te richten. Het woord is aan hem.

De heer Dassen (Volt):

Dat klopt. Dank, voorzitter. Dank ook aan de collega's, ook omdat ik het extra belangrijk vind om hier te staan om als fractie onze steun uit te spreken aan de verlenging van de missie in Irak. Het is belangrijk om te zorgen dat de dreiging van ISIS en de dreiging van de terreur gestopt worden en dat we bijdragen aan de stabiliteit en veiligheid in de regio. Op die manier bevorderen we mede de internationale rechtsorde en dragen we bij aan het bondgenootschap. Maar het is belangrijk om hier ook te staan om steun uit te spreken omdat het gaat om mensen die daadwerkelijk dáár zijn, in een onveilige omgeving waar die dreiging inderdaad dagelijks gevoeld wordt. Ik wens daarom namens Volt iedereen die deel uitmaakt van deze missie heel veel succes, en iedereen die thuisblijft heel veel sterkte tijdens de afwezigheid van hun familieleden en geliefden.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Van der Burg, VVD.

De heer Van der Burg (VVD):

Voorzitter. Morgenavond gaan wij met reces, vrijdag volgt een heel groot deel van Nederland. En wie staan dan paraat? Dat zijn de mannen en vrouwen die niet alleen als het gaat om Irak, maar ook in het oosten van Europa en op andere plekken in de wereld bezig zijn om te staan voor de veiligheid en de vrijheid van niet alleen de Nederlanders maar ook de landen waar men is. Wij kunnen niet anders dan daarvoor ons grootste respect opbrengen. Dat is iets wat ook de VVD hier heel nadrukkelijk wil uitspreken. Dat is niet alleen gedurende de recesperiode, maar het is 365 dagen per jaar. En het is niet alleen werken, want er zijn veel meer mensen die moeten werken op bijzondere dagen, maar het is ook letterlijk zichzelf daarmee soms in gevaar moeten brengen door de situaties waarin men verkeert. Dat is buitengewoon te waarderen. De VVD staat volledig achter deze missie, de VVD steunt het beleid van het kabinet daarin en wij denken dat hiermee een bijdrage wordt geleverd aan niet alleen een stabiele NAVO, maar ook aan stabiliteit in het Midden-Oosten. Dat is belangrijk, omdat stabiliteit in het Midden-Oosten ook bijdraagt aan de veiligheid in Europa. Vandaar dat wij volledig achter deze missie staan.

De voorzitter:

Dank u wel. Een vraag van de heer Paternotte.

De heer Paternotte (D66):

Dank aan de heer Van der Burg voor zijn eloquente bijdrage. Die eloquentie kennen we natuurlijk; die is ook erkend gisteren. De vraag die ik nog heb, is deze. We hebben van de PVV gehoord dat ze zegt: dit is het dan ook wel. Maar het zou niet voor het eerst zijn dat er toch op een gegeven moment een keer gebeld wordt met "kan Nederland niet toch een extra bijdrage leveren?". Een jaar geleden wisten we ook niet dat we twee schepen naar de Rode Zee zouden uitsturen met een artikel 100-brief. Wat vindt de heer Van der Burg ervan dat de PVV eigenlijk nu al zegt "nee, dat gaan we niet doen"?

De heer Van der Burg (VVD):

Ik heb vorige week en in de weken daarvoor mijn uiterste best gedaan om GroenLinks-PvdA ervan te overtuigen om voor de wet te stemmen die een minimum van 2% voor defensie-uitgaven zou betekenen, juist omdat ik ook tegen GroenLinks-PvdA zei: "Jullie zijn het voor een groot deel met ons eens; ga dan mee, omdat je zo ook een signaal afgeeft, niet alleen aan de Nederlandse bevolking, maar ook aan onze partnerlanden en aan de rest van de wereld." Datzelfde geldt natuurlijk als het gaat om de PVV; ik maak geen onderscheid tussen PVV en GroenLinks-PvdA in

dezen. Het is uitermate belangrijk dat, op het moment dat wij mensen uitzenden om met gevaar voor eigen leven onze belangen te behartigen in de rest van de wereld, dat met een zo groot mogelijke meerderheid in deze Kamer gebeurt. En daarmee ligt er een extra verantwoordelijkheid op de grootste partij in deze Kamer, de grootste partij in deze coalitie en ook de grootste partij die dit kabinet mogelijk heeft gemaakt. Tegelijkertijd constateer ik met genoegen dat een heel groot deel van deze Kamer zowel vorige week voor die 2%-wet heeft gestemd alsook heeft gezegd: wij zullen voor en achter de mannen en vrouwen in het veld staan.

De heer **Paternotte** (D66):

Zegt de heer Van der Burg met die woorden dan ook dat het kabinet de volgende keer dat er een verzoek komt best een besluit kan nemen om onze militairen uit te zenden zonder de steun van de PVV? Zegt hij: het is voor mij niet noodzakelijk dat de PVV als grootste coalitiepartij erachter staat?

De heer **Van der Burg** (VVD):

Niemand heeft een vetorecht in deze Kamer, de PVV niet en DENK niet. Wij bepalen in meerderheid hier wat er gebeurt en daar heeft de hele Kamer zich naar te schikken.

De **voorzitter**:

We gaan luisteren naar de volgende spreker, de heer Boswijk.

De heer **Boswijk** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. Er werd al aan gerefereerd: de artikel 100-brief is eigenlijk het zwaarste besluit dat wij als Kamerleden kunnen nemen. We hebben goed nagedacht over het verzoek. We zullen als CDA dit verzoek om de missie te verlengen, ook steunen. Het is ook vrij logisch dat allebei de missies gelijktijdig lopen. En waarom? Omdat wij het belang van stabiliteit in Irak zien. Stabiliteit ver weg kan bijdragen aan veiligheid in ons land.

Voorzitter. Collega's refereerden er al aan. Afgelopen weekend hebben wij — dat is een groot voorrecht dat wij als Kamerleden hebben — een bezoek mogen brengen aan de mannen en vrouwen die op dit moment in Irak aanwezig zijn. Ik wil speciaal mijn dank uitspreken aan onze ambassadeur daar, aan luitenant-generaal Schreurs, aan de mannen en vrouwen van de Luchtmobiele Brigade en aan de bemanning van het Chinookhelikopterdetachement, en niet te vergeten aan de BSB'ers die ons tijdens de hele reis op een heel professionele manier hebben begeleid. Ik wil hun vanaf deze plek kracht en wijsheid toewensen, zeker in de aankomende periode. Collega Van der Burg refereerde er al aan: wij gaan zo meteen allemaal aan de gourmet zitten, maar deze mannen en vrouwen niet. Die zullen op hun post blijven, ook voor onze veiligheid. Ik wil het thuisfront ook alle kracht en sterkte toewensen, omdat het voor deze mensen soms ook zwaar kan vallen, juist in deze donkere dagen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Tot zover de termijn van de Kamer. Dan geef ik graag het woord aan de minister van Buitenlandse Zaken.

Termijn antwoord

Minister **Veldkamp**:

Voorzitter, dank. Dit is het eerste artikel 100-debat van dit kabinet. De Kamer hecht aan een zorgvuldige artikel 100-procedure. Dat geldt ook voor het kabinet. Het gaat hier om een uitzending van militairen. Dat vereist een zorgvuldige afweging. Ik waardeer de betrokkenheid van de Kamer, die ook getoond werd door het bezoek van Kamerleden aan Irak onlangs.

Het gaat hier om het verlengen van de zogenaamde force protection, de bescherming van de NAVO-missie in Irak, waar militairen en burgers actief zijn in hun adviesrol. Nederland levert een commandant alsook een helikopterdetachement. Het is al genoemd: het is van belang om deze force protection, deze bescherming, gelijk te trekken met de andere Nederlandse bijdrage aan de missie, tot medio zomer volgend jaar. Daarmee dragen we bij aan het versterken van de kwetsbare veiligheidssector in Irak en aan de zogeheten burden sharing in het kader van de NAVO.

Ik ben blij met het brede draagvlak dat ik kan constateren in de Kamer. Ik wil de Nederlandse mannen en vrouwen in de missie, militair én civiel, en ook hun thuisfront richting de kerstdagen veel succes wensen en voor het nieuwe jaar het beste wensen. Alle waardering, ook voor dat thuisfront, geliefden en gezinnen die iemand moeten missen deze dagen.

Tot slot dank aan het ministerie van Defensie, via de minister en de Commandant der Strijdkrachten, die hier aanwezig is, voor de uitstekende samenwerking.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de minister van Defensie.

Minister Brekelmans:

Ik dank wederom graag alle Kamerleden voor hun warme woorden richting onze militairen en de inzet de komende tijd. Juist met de feestdagen voor de deur is het inderdaad extra belangrijk om dat te benadrukken. Bij een heleboel gezinnen zal er een stoel leeg zijn, juist op deze dagen waarop je bij elkaar wilt zijn, omdat onze mannen en vrouwen ontzettend belangrijk werk doen voor onze veiligheid, maar met name voor de veiligheid en stabiliteit in het Midden-Oosten. Juist op deze momenten is het belangrijk om daarbij stil te staan. Dus dank voor alle mooie woorden die de leden erover gesproken hebben.

Ook nogmaals dank voor het bezoek dat de vaste commissie voor Defensie aan onze mensen heeft gebracht. Ook van onze kant heb ik daar alleen maar positieve geluiden over gehoord. U heeft veel interesse getoond, we hebben goede gesprekken gevoerd en we hebben kunnen laten zien wat onze mensen daar doen. Volgens mij heeft dat ook bijgedragen aan het goede debat dat wij hier hebben gevoerd. Er zijn goede vragen gesteld en die hebben wij ook kunnen beantwoorden.

De bijdrage die onze militairen gaan leveren, zowel bij de Force Protection als bij het helikopterdetachement, met de commandant en de diverse adviseurs, is zeer waardevol en wordt ook als waardevol ervaren aan de Iraakse kant. Zoals ik al zei: ook onze mensen zien het zeker als een waardevolle ervaring, waarbij ze actief kunnen zijn, kunnen oefenen en ervaring kunnen opdoen in een andere context dan een heel groot deel van onze krijgsmacht, die natuurlijk steeds meer gericht is op het verdedigen van het NAVO-grondgebied.

Tot slot. Ik ben erg blij dat er brede steun is in de Kamer voor deze inzet en voor de voortdrijving van deze inzet. Dat geeft een belangrijke politieke steun in de rug aan onze mannen en vrouwen de komende maanden.

Veel dank.

De voorzitter:

Heel goed. Tot zover dit debat. Dank aan beide bewindspersonen voor hun aanwezigheid. Namens alle Kamerleden wens ik onze militairen die worden uitgezonden een veilige missie en een behouden thuiskomst. Ook veel succes en sterkte voor hun families.

De beraadslaging wordt gesloten.